

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ 25^{ης} ΜΑΡΤΙΟΥ 2019

Του ΜΙΑΤΙΑΔΗ Ι. ΚΑΡΠΕΤΑ

Δημάρχου Μεταμόρφωσης

Στις 7 Οκτωβρίου 1838, ο εμβληματικότερος ηγέτης της Επανάστασης του '21 Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, επισκέφτηκε το Α΄ Γυμνάσιο Αθηνών και παρακολούθησε το Γυμνασιάρχη Γ. Γεννάδιο να διδάσκει στους μαθητές Θουκυδίδη. Ενθουσιάστηκε από τη διδασκαλία και ζήτησε να μιλήσει και ο ίδιος στους μαθητές. Η ιδέα ενθουσίασε τον Γυμνασιάρχη, ο οποίος αξιοποίησε διορατικά την ευκαιρία και κανόνισε, για πρακτικούς και συμβολικούς λόγους, η ομιλία να γίνει την επόμενη μέρα στην Πνύκα, εκεί ακριβώς που αγόρευε ο Περικλής.

Η παρόρμηση του Κολοκοτρώνη και η οξυδερκής αξιοποίησή της από τον Γυμνασιάρχη, μας κληροδότησαν ένα αυθεντικό αυθόρμητο κείμενο, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πολιτική διαθήκη του πρωτεργάτη της Επανάστασης του '21.

Πρόκειται για ένα εκτεταμένο απλοϊκό κείμενο, που στην ανάπτυξη και εξέλιξή του περιλαμβάνει εκπληκτικής οξυδέρκειας επισημάνσεις και βαρυσήμαντες ηθικοπολιτικές παρακαταθήκες.

Γιορτάζοντας σήμερα τα 198 χρόνια από την Επανάσταση του '21, μου φαίνεται επίκαιρο και χρήσιμο να τις παρακολουθήσουμε:

Με πλήρη την αίσθηση ότι πατεί στον τόπο που *«επατούσαν και εδημηγορούσαν άνδρες σοφοί»*, με τους οποίους η σεμνότητά του δεν του επιτρέπει *«να συγκριθεί και να φτάσει τα ίχνη τους»*, ο Γέρος του Μοριά, αποκαλύπτει προλογικά τον σκοπό της ομιλίας του: Να αφηγηθεί όσα έζησε και παρατήρησε

«και από αυτά να κάνουμε συμπερασμούς και δια την μέλλουσαν ευτυχίαν σας».

Δηλώνοντας ότι *«εγώ δεν είμαι αρκετός»* για να μιλήσει για τους αρχαίους προγόνους βεβαιώνει *«πως ήταν σοφοί και από δω επήραν και εδανείσθησαν τα άλλα έθνη την σοφίαν των».*

Με την πικρή εμπειρία των εμφυλίων σπαραγμών και της διχόνοιας που απείλησε με αφανισμό την επανάσταση, εκλαμβάνει απλοϊκά την υποταγή των Ελλήνων στους Ρωμαίους και έπειτα σε άλλους βαρβάρους, ως αποτέλεσμα του ότι *« έπεσαν εις την διχόνοια και ετρώγονταν μεταξύ τους».*

Προσεγγίζει με πολύ εύστοχο τρόπο πως στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, *«κάθε μέρα ο λαός ελίγνευε και επτώχαινε».*

Και *«στερημένος από τα μέσα της προκοπής εκατήντησεν εις αθλίαν κατάστασιν»* διότι *«οι έμποροι και οι προκομένοι, το καλύτερο μέρος των πολιτών (.....) και οι γραμματιζωμένοι έφευγαν από την Ελλάδα, την πατρίδα των...».*

Αλλά πώς ένας λαός *«εις αθλίαν κατάστασιν»* που *«ελίγνευε και επτώχαινε»* κάθε μέρα, μπόρεσε να βρει τον δρόμο της αναγέννησης, μέσα από τις στάχτες του;

Ο Κολοκοτρώνης το γνωρίζει καλά και δεν έχει αμφιβολίες: *« μερικοί από τους φυγάδες γραμματιζωμένοι εμετέφραζαν και έστελναν στην Ελλάδα βιβλία και εις αυτούς πρέπει να χρωστάμε ευγνωμοσύνη».*

Διότι απ' αυτούς και τα βιβλία μάθαμε για τους προγόνους και *«...μας ήλθεν εις το νου να τους μιμιθούμε και να γίνουμε ευτυχέστεροι».*

Ο αγράμματος αλλά οξυδερκής αγωνιστής, ξέρει ότι το έδαφος πάνω στο οποίο γεννήθηκε η ιδέα της Επανάστασης και της Ελευθερίας του Έθνους ήταν ο Δαφωτισμός και ευγνωμονεί τους γραμματισμένους. Το γιαταγάνι και το καρυοφύλλι υποκλίνεται στον γραφιά και στο κοντύλι! Πόσο ήθος, πόση οξυδέρκεια, πόση έμφυτη ορθοφροσύνη και πόση αρετή χρειαζόταν μια τέτοια παραδοχή!

Ο καθολικός και εθνικός χαρακτήρας της Επανάστασης είναι αδιαμφισβήτητος για τον Κολοκοτρώνη:

«αυτός ο χαρακτήρας», ο γενικός ενθουσιασμός

και η *«η μεγάλη ομόνοια»*, έφεραν τα θριαμβευτικά αποτελέσματα στον πρώτο χρόνο της Επανάστασης.

«Εάν αυτή η ομόνοια εβαστούσε ακόμη δυο χρόνους, ηθέλαμε κυριεύσει και την Θεσσαλία και την Μακεδονία...».

«Αλλά δεν εβάσταξε! Ήρθαν μερικοί και ηθέλησαν να γένουν μπαρμπέρηδες στου κασίδη το κεφάλι (...). Από τότε εχάθη η πρώτη προθυμία και ομόνοια.(...)».

«Εξ αιτίας της διχόνοιας μας έπεσε η Τουρκιά επάνω μας και κοντέψαμε να χαθούμε, και εις τους στερνούς επτά χρόνους δεν κατορθώσαμε μεγάλα πράγματα», συμπεραίνει μελαγχολικά.

Στο τελευταίο κεφάλαιο της ομιλίας κυριαρχούν οι ηθικοπολιτικές παρακαταθήκες:

- *«Να σκλαβωθείτε στα γράμματά σας»* παροτρύνει τους νέους, προσθέτοντας την παροιμία *« μύρια ήξευρε και χίλια μάθαινε»*. Αλλά το πιο σημαντικό είναι αυτό που ακολουθεί:

« Η προκοπή και η μάθησή σας να μη γίνει σκεπάρνι μόνο για το άτομό σας αλλά να κοιτάζει το καλό της κοινότητας και μέσα εις το καλό αυτό ευρίσκεται και το δικό σας».

Δύσκολα θα μπορούσε να διατυπωθεί επιγραμματικότερα και πληρέστερα το μέτρο και το χρέος της κοινωνικής ευθύνης, που έχει κάθε πολίτης και ιδίως αυτός με τα περισσότερα εφόδια.

Αφού εξορκίζει την καταστροφική διχόνοια, καταλήγει:

«Εμάς μη μας τηράτε, πλέον. Το έργο μας και ο καιρός μας επέρασε.(...) Εις εσάς μένει να ισάσετε και να στολίσετε τον τόπο όπου εμείς ελευθερώσαμε».

Το 1842, σε επιστολή του στον Ιωάννη Ζαμπέλιο, ο Κολοκοτρώνης έγραφε:

«... ο ελληνικός αγών υπήρξε μακρὺς αιμοσταγής και πολυπόδυνος. Αλλά όσοι τον τρέξαμε δεν εξεπληρώσαμε ειμη το προς την πατρίδα ιερό χρέος μας.

Τον ένδοξον και αιματηρόν εκείνον αγώνα διεδέχθη ήδη άλλος, ο αγών της ηθικής αναγεννήσεως της Ελλάδος.

Ο νέος αυτός αγών είναι ειρηνικός αλλά επίσης ένδοξος κι επίσης ακανθώδης και επίπονος.

Εάν οι απανταχού λόγιοι ομογενείς,(...) και η βαθμηδόν εκπαιδευόμενη ελληνική νεολαία τον τρέξωσι με τον αυτόν άδολον πατριωτισμόν και ενώσωσι την Πολιτική με την Ηθική, ευδαίμων η Ελλάς !

Μακάριοι και ημείς! Διότι τότε εξεπληρώθη καθ' όλη του την εντέλειαν το μέγα έργον και ο κύριος σκοπός της Ελληνικής Επαναστάσεως....»

Η αναδρομή και περιδιάβαση στις παρακαταθήκες του Κολοκοτρώνη είναι, νομίζω, δραματικά επίκαιρη. Στην περίοδο χρονίζουσας φθοράς, εθνικής παρακμής και επίμονου διχασμού που ζούμε, το παρόν είναι αγωνιώδες και το μέλλον άδηλο.

Το ερώτημα αν «ισώνουμε και στολίζουμε» τον τόπο που απελευθέρωσε ο Κολοκοτρώνης και οι άλλοι αγωνιστές, μόνο ως **τραγική ειρωνεία** θα ηχούσε. Και η απάντηση θα ήταν: Στρεβλώνουμε ό,τι «έσιαξε» στα 198 χρόνια και ρυπαίνουμε, κυριολεκτικά και μεταφορικά, τον τόπο.

Το ερώτημα αν ενώσαμε «την Πολιτική με την Ηθική», θα ηχούσε σαν εφιαλτικός καγχασμός. Και η απάντηση μάλλον θα περίττειε.

Σε δυο μόλις χρόνια από σήμερα θα γιορτάσουμε τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του '21 και δυο πλήρεις αιώνες νεότερου ελληνικού βίου. Υπάρχει ελπίδα να γιορτάσουμε με καλύτερους όρους; Η απάντηση από τον καθηγητή Γιάννη Βούλγαρη: «Εξαρτάται αν θα καλοτυχίσουμε στην ποιότητα της Εθνικής Πολιτικής και στο επίπεδο των Ηγεσιών που θα έχουμε. Είμαστε κοινωνία αντιμέτωπη με τον εαυτό της».

Η προσδοκία πως «μη έχοντας πιο κάτω άλλο σκαλί» στου «κακού τη σκάλα», θα σημάνει «τ' ανέβασμα ξανά», δεν είναι αυτονόητα επαληθεύσιμη. Υπόκειται σε δύο αναγκαίες προϋποθέσεις :

- Να τα βρει η κοινωνία με τον εαυτό της
- Οι Πολίτες να συνειδητοποιήσουν και να αναλάβουν τις ευθύνες τους.

Η ιστορική μας διαδρομή, με τις αλλεπάλληλες εναλλαγές καταστροφών και θριάμβων, δικαιολογούν την αισιοδοξία περιστάσεις την απαιτούν και το ιστορικό μας χρέος την επιβάλει. Να ελπίσουμε, λοιπόν, ότι η ώρα για μια νέα θριαμβευτική εξόρμηση του έθνους δεν θα αργήσει. Και, ίσως, αυτή τη φορά να γίνουν πράξη όσα κανοναρχούσε και οραματιζόταν ο Κολοκοτρώνης.